

בן־אליעזר, נכדו של שר־הבטחון שזכה ליחס של העדפה במילוי חובתו הבטחונית באה הפירוטקציה?

בוגר אקסטרוני, כלומר בוגר שעבר את בחינות הבגרות לא במסגרת תלמידי בתי־הספר התיכוניים, אלא במסגרת תלמידי־החוק, או תם הלומדים בשיעורי־ערב, או בכוחות עצמם, באמצעות המכונים להשכלה בכח.

כדי לקבל את תעודת הבגרות שלו, חסרה לאנגל הבחינה במתמטיקה, בה נכשל. אולם כעבור זמן קצר, כאשר עמד בבחינות לסכינין, נבחן גם בבחינה במתמטיקה, בחינה שהיא בטכניון קשה יותר מבחינות הבגרות המקובלות לתלמידים אקסטרוניים. הוא עמד בבחינה בהצלחה. מאחר שהצליח בבחינות הכניסה לטכניון, הוא התקבל כתלמיד שלא מן המניין, עד שישלים את בחינת הבגרות במתמטיקה.

ישנם גם מקרים אחרים של סטודנטים המתקבלים לטכניון כשומעים חופשיים. על מקרים אלה הצביע דובר הטכניון, בשיחתו עם כתב העולם הזה, לפני שידע כי המדובר בחקירה אודות נסיבות קבלתו של יריב בן־אליעזר לטכניון. אמר הוא: "רק במקרים מיוחדים מתקבלים סטודנטים שלא מן המניין, כשלא הצליחו, או לא ניגשו, לבחינות. זה קורה כשהמדובר בעולה חדש, מרומניה למשל, שאינו שולט עדיין בעברית. קבלתו הרשמית מתעכבת עד אשר ילמד את השפה ויבחנו, או במקרה של חייל שמסיבות מחלה קשה לא יכול היה לגשת לבחינות במועד."

אף לא אחד ממקרים אלה תואם את מקרהו של יריב, משום כך, בניגוד להודעת הטכניון, מסתבר כי ליריב כן ניתנו זכויות מיוחדות, והוא התקבל כשומע חופשי מחוץ לגדר המקובל.

הסיבה היחידה

עובדות אלה בכללותן מצביעות על מסקנה סבירה יחידה: יריב בן־אליעזר זכה להעדפה בולטת, שכתוצאה ממנה נתקבל לעבודה האקדמאית בעוד שמאות אחי רים, ושוכות זו הגיעה להם יותר, נאלצו לדחות את לימודיהם. אין כל סיבה סבירה אחרת להעדפה זו, אלא ידיעת כל הנוגעים בדבר כי הוא נכדו של דוד בן־גוריון, וכי רצית שר־הבטחון דואגת לשלומ.

אין בעובדות אלה כדי להטיל דופי אישי מיוחד ביריב עצמו. הוא עשה את אשר היו עושים במקומו, מן הסתם, אלפי צעירים אחרים בארץ — הוא נאחז בקשרים מירי חדים כדי להסתדר.

אולם עצם העובדה כי בענין כה עדין, הנוגע לקריירה האישית של אלפי צעירים ישראלים, זכה נכדו של ראש־הממשלה ושר־הבטחון לפוטקציה, בצורה שלא תיחכן במדינות כמו בריטניה וארצות־הברית, בהן אין המנהיגים מטיפים השכמי־הערב לכוננות בטחונות ולהתנדבות — הוא דבר אשר הציבור חייב לתת את דעתו עליו. גל ההכחשות של השבוע לא זו בלבד שלא סתר את העובדות, אלא אף שפך עליהן אור מדאיג נוסף.

"קבלתו של יריב בן־אליעזר ללימודים לא הוציאה אותו מן הכלל, מבחינת השתייכותו לעתודה האקדמאית, מכיוון שאינו העתודאי היחיד שנתקבל כשומע חופשי, הצהירה ההודעה הרשמית של הטכניון בראשיתה. קטע זה היה אמת — אולם לא כל האמת. נכון שהשנה התקבלו לעתודה האקדמאית עוד סטודנטים שהם שומעים חופשיים. אולם מלבד יריב, היו במסגרת המחזור של העתודה השנה רק שני תלמידיים שלא מן המניין, בכל רחבי הארץ — אחד בטכניון ואחד באוניברסיטה. תלמידים שלא מן המניין מתקבלים לעתודה רק במקרים מיוחדים ויוצאים מהכלל. הודעת הטכניון לא פירטה מה הוא המקרה המיוחד של יריב, שהצדיק הצבתו כתלמיד שלא מן המניין בטכניון לעתודה — מלבד המקרה של היותו נכד שר־הבטחון.

אין זה הכל. הודעת הטכניון לא פירטה שיריב, בניגוד לתלמידים אחרים שלא מן המניין, התקבל גם כתלמיד שלא מן המניין לפני משורת הדין. המשכיה הודעתו הרשמית של הטכניון: "לא ניתנו לו (ליריב) כל זכויות מיוחדות, מאחר שמועמדים אחרים נתקבלו כשומעים חופשיים לפקולטה לארכיטקטורה שבה לומד יריב, וכן לפקולטות אחרות של הטכניון בחיפה."

שוב היתה זו הודעה מטעה, שיכלה ליטול רק את עיני הקורא שאינו בקי בתהליכי הכניסה לטכניון. נכון שמלבד יריב התקבלו עוד סטודנטים (שלושה) כתלמידים שלא מן המניין לפקולטה לארכיטקטורה. אולם הודעת הטכניון שכחה לציין שבניגוד ליריב, עברו סטודנטים אלה את כל בחינות הכניסה לטכניון, והצליחו בהן, ונשארו בבחינת תלמידים שלא מן המניין מסיבה אחרת לגמרי.

אחד מהשומעים החופשיים בכיתתו של יריב, בשנה ראשונה בקורס לארכיטקטורה, הוא יאיר גוטמן (21). גוטמן החסון ובהיקומה, שהוא בוגר המגמה הריאלית בבית ספר תיכוני, התקבל לעתודה לפני שלוש שנים. במקרה השתייך למחזור ו' של העתודה, שפורק מסיבות שונות, וחזר לצבא. בניגוד ליריב, עבר גוטמן בהצלחה את הבחינות הצבאיות, ואת כל שלושת בחינות הכניסה לטכניון. הוא נשאר במעמד של שומע חופשי מסיבה אחת — קבלת תעודת הבגרות שלו התעכבה בגלל ציון שלילי במקצוע הגיאוגרפיה. מאחר שמקצוע זה אינו חשוב, ואינו נלמד במסגרת הקורס לארכיטקטורה, ומכיוון שניתן היה להניח שיאיר ישלים את הבחינה החסרה לו לקבלת תעודת הבגרות, הוא התקבל לטכניון כשומע חופשי.

לא חידה, לא עזרה

ומע חופשי אחר בכיתתו של יריב הוא אברהם אנגל (25), צעיר ממושקף הנראה מבוגר משאר בני כיתתו. אנגל הוא

גרשם לפי שעה כתלמיד שלא מן המניין. היה זה הסבר נוגע־ללב, אך כוזב. הוא מתעלם מן העובדה הפשוטה שכל המועמדים האחרים לעתודה האקדמאית, שעברו את הבחינות הכניסה לטכניון, עברו כולם את הבחינות האלה בהיותם טירונים בצבא. מבחינה זו לא זכה יריב לשום העדפה, אולם גם לא היה נתון במצב קשה במיוחד. צה"ל נוהג לשחרר את המועמדים לכניסה לטכניון בזמני הבחינות. בדרך כלל אין ניתנות למועמדים אלה חופשות ארוכות כדי להתכונן לבחינות, כך שעובדת היות יריב טירון ב"שעה שניגש לבחינות אינה מההה תירוץ.

טענו המכחישים: הבחינה החסרה תיערך בקרוב. אולם יריב בן־אליעזר לא ידע על כך. כאשר ראיין אותו כתב העולם הזה, יומיים לפני כן, אמר: "לא קבעו לי מתי אני צריך לעבור את הבחינות. אולי בסוף השנה."

כובע בוטר על הראש

הכחשה העיקרית באה כמיבן מצד הטכניון. 28 שעות אחרי הופעת הכתבה בחרות, 41 שעות אחרי שהגיעה כתבת העולם הזה לחיפה, הודרו המוסד, אשר בראשו עומד ריטב"ל לפטס, לפרסם תגובה רשמית. פלי הוא כיצד הצליח הטכניון לאסוף את כל הכרטיבים הנדונים יחד וזכו כה קצר — אם לא בער הכובע על ראשם של הנוגעים בדבר.

שומע־חופשי אנגל פגיעה במוטר, לא בחוק

גייס כטוראים פשוטים, למלא את חובת הבטחון במלואה על ידי שירות סדיר במשך שנתיים וחצי. יריב בן־אליעזר עבר את מעגל־הבחינות הראשון. היתה בידו תעודת־בגרות, אם כי לא היה תלמיד מזהיר. התקלה אירעה כאשר הגיע המעגל השני: בבחינות־הקבלה לטכניון לא ראה יריב אפשרות לעבור את כל שלוש בחינות־הקבלה הדרושות, עבר רק שתיים מהן, לא ניגש כלל לשלישית. כתוצאה מכך לא נתקבל לטכניון.

אולם לפני שנודעה החלטת הטכניון שלא לקבלו כתלמיד, עבר יריב את מעגל־הבחינות השלישי, בצה"ל. ערכו אבד ברע שנסתייב כי הטכניון סירב לקבל את יריב. כאן החלה ההעדפה המובהקת. לפתע שירגה הטכניון את החלטתו. יתר על כן, באורח מזורז נודעה החלטה זו דחקה לפולה בן־גוריון, הסבא שאינה לכאורה מתחכת בין התלמיד בן־אליעזר לבין הנהלת הטכניון. עובדה היא שפולה היא שטילפנה למחנה הצבאי של יריב, בו עשה את דרכו האפוורה כטוראי פשוט, והיא הראשונה שהודיעה לו על שינוי החלטת הטכניון.

חוגים מסתוריים

שעות מעטות אחרי שהופיעה הכתבה של חרות, ועוד לפני שהופיעה ברחוב הכתבה של העולם הזה (אך שהיתה כבר מונחת במשרדי הצנזורה הצבאית) כבר הופיעו שתי ההכחשות הראשונות.

הראשונה היתה של דובר צה"ל. הוא ענה על האשמה שאיש לא הציג אותה כלל. קבע הוא: "יריב בן־אליעזר נתקבל לעתודה האקדמאית אחרי שעמד בהצלחה בבחינות העתודה. הוא היה אחד מהשלושה שהצליחו בבחינות אלה, מתוך 22 מועמדים להמשת המקומות שהקציבה העתודה האקדמאית לתלמידי הפקולטה בטכניון."

היתה זאת הכחשה רבת־רושם — אך היא לא נגעה כלל בהאשמות. העובדה שיריב עבר או לא עבר בחינות צבאיות (שאינן נוגעות להשכלה אלא לכשר־קצונה), כלל לא עמדה לדיון, אם אמנם הצליח נכדו של שר־הבטחון בבחינה הצבאית (עליה אין ביקורת חיצונית) — עובדה זו לא היתה חשובה. החשוב היה כי לבחינות אלה לא היה ערך ממשי אלא אחרי שיריב נתקבל שלא כדין לטכניון.

ההכחשה השניה היתה של "חוגי פולה" — מוסד חדש בישראל. טענו החוגים המסתוריים: "לא היתה כל התערבות העומדת בניגוד לחוק ולא היה כל לחץ למען קבלת יריב לטכניון." איש לא טען שהתערבותה של פולה בן־גוריון היתה "בניגוד לחוק" — אין חוק האוסר על סתתא להתערב לטובת נכדה. אם הסבא היא במקרה אשתו של שר־הבטחון, הרי זו פגיעה חמורה במוטר הציבורי ובטעם הטוב, אך לא בחוק.

הכחשה זו הוסיפה פרט מעניין אחר: "מכיוון שיריב בן־אליעזר לא עבר את כל הבחינות לטכניון, עקב היותו טירון בצבא,